

Vejledning nr. 2

VURDERING AF SPYTSEKRETIONSHASTIGHED I FORBINDELSE MED DIAGNOSTIK OG BEHANDLING AF CARIES OG EROSION

Formål

Måling af spytsekretionshastighed foretages for objektivt at kunne afgøre om patienten lider af nedsat spytsekretion (<0,2 ml/min, målt ustimuleret) eller hyposalivation (<0,1 ml/min, målt ustimuleret). Patienter med spytsekretion under 0,2 ml/min kan have forøget risiko for at udvikle caries og erosion.

Indikationsområde

Alle patienter med høj cariesrisiko, høj cariesprogressions og/eller større erosionskader.

Instrumentarium

Måleglas og spyttrog.

Ustimuleret spytmåling

Metode

Patienten skal sidde med hovedet let foroverbøjet i tandlægestolen. Der indledes med at lade patienten synke, hvorefter spyttet løber passivt ned i et måleglas med tragt, uden at patienten spytter. Spyttet opsamles i 5 min., og der afsluttes med at patienten spytter ned i måleglasset.

Aflæsning og beregning

Antal ml. spyt i måleglasset aflæses, hvor grænsen under skummet benyttes. Spyt mængde pr. min beregnes ved at dividere med 5. Værdien indskrives i continuationen. Hvis denne er større end 0,2 ml/min, har patienten normal spytsekretionshastighed, og der foretages ikke mere i denne henseende. Hvis værdien er mindre end 0,2ml/min, gentages spytsekretionsmålingen ved næste besøg. Dette for at sikre, at første måling var korrekt. Ved spytsekretion på mindre end 0,2 ml/min målt to på hinanden følgende gange har patienten øget risiko for udvikling af caries og erosion. Hvis værdien ligger under 0,1ml/min, har patienten hyposalivation. I tilfælde af at den ustimulerede test viser < 0,2ml/min kan der foretages en

stimuleret spytmåling for at afgøre, om spytkirtlerne har et restpotentiale til at producere spyt under stimulation med f.eks. tyggegummi.

Stimuleret spytmåling

Metode

Patienten starter med at synke, hvorefter der i 5 min. tygges på 1 g. paraffin. Undervejs spyttet der med jævne mellemrum i måleglasset, ligesom der afsluttes med at spytte i glasset.

Aflæsning og beregning

Når de 5 min. er gået, aflæses og beregnes mængden af spyt som ved ustimuleret spytmåling. Den beregnede værdi indskrives i continuationen. Normalværdien for tyggestimuleret spytsekretion er 1-2ml/min. Ved mindre end 0,7 ml/min stimuleret spytsekretion har patienten hyposalivation.

Konsekvenser

De beregnede værdier diskuteres med den kliniske lærer. Ved patienter med nedsat ustimuleret spytsekretion (<0,2 ml/min) tages dette forhold med i behandlingsplanlægningen. Ved patienter med hyposalivation (<0,1 ml/min), angives diagnosen i journalen eller der henvises til Afd. for Oral Medicin mhp. udredning for Sjögrens syndrom, lægemiddelbivirkning, etc.

Hvis patienten er i stand til at producere væsentligt mere spyt i tyggestimuleret tilstand end i ustimuleret tilstand, kan denne anbefales at tygge sukkerfrit tyggegummi før og efter indtagelse af kulhydratholdige- og/eller sure mad og drikkevarer. Disse patienter vil i mange tilfælde kunne få en lindring af deres gener fra mundtørhed ved at tygge tyggegummi.

Summariske vejledninger i TASJA:

Måling af spytksekretionshastighed, ustimuleret

Trin	Kommentarer
1. Hvilke patienter (indikationsområde)	Patienter der oplyser at de føler sig mundtørre, eller hvor den kliniske undersøgelse tyder på mangel på saliv (spejlprøve) og/ eller høj cariesaktivitet.
2. Instrumentarium	Måleglas og spyttragt.
3. Teknik	Patienten skal sidde med hovedet let foroverbøjet i tandlægestolen. Der indledes med at lade patienten synke, hvorefter patienten lader sit spyt løbe passivt ned i tragten/ måleglasset uden at patienten spytter. Spytet opsamles i 5 min. og der afsluttes med at patienten spytter ned i måleglasset.
4. Analyse	>0,2ml/min normal spytksekretion; < 0,2ml/min lav spytksekretion og testen gentages næste gang. Hvis begge test viser <0,1ml/min så hyposalivation.
5. Journalisering	Relevant information noteres i journalen.

Måling af spytksekretionshastighed, stimuleret

Trin	Kommentarer
1. Hvilke patienter (indikationsområde)	Patienter der ved den ustimulerede spytttest viste sig at have hyposalivation (<0,1ml/min).
2. Instrumentarium	Måleglas, spyttragt og 1g paraffin.
3. Teknik	Patienten tygger på paraffinstykket i 5min. Undervejs spytttes der i tragten. Der afsluttes med at spytte i tragten.
4. Analyse	1-2ml/min normal spytksekretion; < 0,7ml/min lav spytksekretion.
5. Fortolkning	>0,7ml/min så er der et restpotentiale i spytkirtlerne der måske kan udnyttes.
6. Journalisering	Relevant information noteres i journalen.

Ansvarlig: Kim Ekstrand